

Janina Ruszczyćówna

NIEZNANE PORTRETY OSTATNICH JAGIELLONÓW

Wizerunki ostatnich przedstawicieli dynastii Jagiellońskiej znamy z licznych i różnorodnych przekazów artystycznych. Od dawna też zajmują się nimi badacze naszej przeszłości. Pewne problemy uszły jednak dotąd ich uwadze i dlatego chciałabym je omówić na tym miejscu.*

W zachowanym materiale ikonograficznym zaznacza się wyraźna dysproporcja informacji o poszczególnych członkach tego domu królewskiego. Przeważają w nim oczywiście portrety obu panujących Zygmunta Starego i jego syna oraz podobizny królowej Bony, natomiast o wyglądzie innych osób reprezentujących tę rodzinę posiadamy wiadomości dość skąpe i w stosunku do ich nieraz długiego życia fragmentaryczne. Dotyczy to przede wszystkim niektórych żon i siostr królewskich. Tak więc nie znamy portretu pierwszej żony Zygmunta I, Barbary Zapolya, zmarłej w 1515 roku, matki jego dwóch córek Jadwigi i Anny, serdecznie oplakiwanej młodej królowej. Wiemy wprawdzie, że w galerii Wiśniowieckich a potem Mniszchów w Wiśniowcu jej wizerunek wisiał obok portretów Zygmunta i Bony ale lakoniczny inwentarz tego zbioru ogranicza informacje do krótkich wzmianek¹. Trudno z nich wywnioskować czy wymienione trzy portrety królewskie były dziełami XVI wieku czy też powstały później jako rezultat kopiowania wcześniejszych wzorów lub wytwór fantazji artysty².

* W niniejszej pracy będą stosowane następujące skróty na oznaczenie właścicieli omawianych portretów: Bayerische Staatsgemäldesammlungen — Zb. Baw.; Muzeum Narodowe w Krakowie — MNK; Muzeum Narodowe w Warszawie — MNW; Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu — PZS Wawel, oraz skróty bibliograficzne: Cz. zamiast Spis rycin przedstawiających portrety polskich osobistości w zbiorze Emeryka hr. Hutten-Czapskiego w Krakowie. Kraków 1901; WJ zamiast Portret królewski w grafice. Katalog wystawy Tow. Opieki nad Zabytkami Przeszłości urządzony ze zbiorów Dominika Witke-Jeżewskiego w roku 1925 w Warszawie. Warszawa 1925.

¹ W. Tomkiewicz, Dzieje zbiorów zamku Wiśniowieckiego. Rocznik Wołyński, t. II, Równe 1933, odb. s. 7.

² O powstawaniu w XVI w. galerii portretów por. W. F o l k i e r s k i, Polonica w Muzeum Paola Giovio. Ex libris, VI, Kraków 1924, s. 70: „W braku portretów sięga się do numizmatów... a w braku medali i podobizn na pieniądzach sięga się do fantazji”.